

Sezona 2015/2016

Petak, 4. marta 2016. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Za avanturiste

Dirigent: **Vladimir Kulenović**
Solisti: **Ivan Marjanović i Aleksandar Radulović**, perkusije

Program:

A. Pert: *Cantus in memoriam Benjamin Britten*

Trajanje: oko 8 min.

K. Abe: *Prism Rhapsody II* za dve marimbe i orkestar

Trajanje: oko 20 min.

G. Maler: Simfonija br. 10 (*Adagio*)

Trajanje: oko 25 min.

B. Britn: *Sinfonia da Requiem* op. 20

Lacrymosa
Dies irae
Requiem aeternam

Trajanje: oko 18 min.

Koncertmajstor: Miroslav Pavlović

Iako je estonski kompozitor **Arvo Pert** (1935) najpoznatiji po svojoj religioznoj muzici, *Cantus in memoriam Benjamin Britten* je svetovna kompozicija nastala 1977. godine povodom smrti britanskog kolege kojem se divio zbog jednostavnosti i čistoće njegovog stila. Instrumentirano za gudački orkestar i zvono sa samo jednim tonom, *la*, tonalnim centrom, ovo ostvarenje je prototip Pertovog osobenog *tintinabuli* stila – njegovih mističnih doživljaja ranih hrišćanskih napeva u čijem centru je oživljavanje starih polifonih tehnika. Jednostavna melodijska ideja koja se oslanja na silaznu molsku lestvicu u formi specifičnog kanona predstavlja osnovu ovog najpopularnijeg Pertovog dela. Izbor molske lestvice takođe upućuje na omaž srednjevekovnoj tradiciji – u tadašnjoj praksi umesto dura i mola, u upotrebi su bili modusi, od kojih je jedan bio i eolski, identičan sa današnjom molskom lestvicom. Partituru započinju i završavaju ispisani taktovi pauze. Tri udarca zvona objavljuju smrt Britna. Dok pojedini instrumenti donose lestvični niz, drugi se fokusiraju na tonove iz trozvuka, a raznovrsne pojave teme završavaju se akordom sa „pikardijskom“ – durskom tercom, kao još jedan primer stare tradicije.

Japanska kompozitorica **Keiko Abe** (1937) je izgradila svoje ime u svetu klasične muzike prvobitno kao izuzetan, međunarodno priznat umetnik na marimbi, a zatim i kao autor. Njen izvođački stil je kombinacija kreativne snage, senzibilnosti i virtuozne tehnike, uz koje se naročito ističe element improvizacije. U saradnji sa Jamaha korporacijom Keiko Abe je doprinela razvoju nove verzije marimbe koja je umesto četiri, dobila pet oktava, čime je postala standardni solistički instrument.

Prism rhapsody II je nastao 2001. godine kao jedan od brojnih verzija ranije nastalih dela *Razgovori sa šumom* i *Prism rhapsody II* u kojima je autorka dala različite instrumentalne kombinacije sa fokusom na marimbu, ali i druge perkusionističke instrumente uz pratnju različitih ansambala. Konstantna energija i pokret su u centru zbivanja ovog dela. Iako je tempo brz, dramatika i ekspresivnost nisu u drugom planu, dozvoljavajući solistima da pokažu širok dijapazon emocija.

Iako neke od ideja za Desetu simfoniju **Gustava Malera** (1860-1911) potiču još iz 1908. godine, kompozitor je najveći deo rada na ovom delu završio tokom yleta 1910. godine. Pošto je napravio skicu za čitavu simfoniju, Maler je delimično orkestrirao prva dva i početak trećeg stava, a nakon toga je u potpunosti prekinuo rad na ovom delu i vratio se revidiranju Simfonije br. 9. Tako, Simfonija br. 10 u formi u kojoj je Maler ostavio nije bila pripremljena za izvođenje. Struktura ovog petostavačnog ciklusa je simetrična, pri čemu dva spoljašnja, opsežna i lagana stava uokviruju brže, unutrašnje stavove: *Andante-Adagio*; *Scherzo*; *Purgatorio - Allegro moderato*; *Scherzo. Nichtzuschnell*; *Finale. Langsam, schwer*.

Bilo je više pokušaja da se delo doradi i u celini orkestrira. Prvi i treći stav je za izvođenje prvi pripremio kompozitor Ernst Kšenek 1924. godine, a potom je na partituri radilo nekoliko kompozitora i muzikologa. Od više različitih verzija, koje su rađene u periodu od 1924. do 2002. godine, najčešće se izvodi ona koju je šezdesetih godina proteklog veka u kompletnom vidu uradio muzikolog Derik Kuk. On sam je napravio nekoliko varijanti simfonije, od kojih je finalna završena 1975. godine. Iako su Kuk i njegovi saradnici bili svesni da je samo Maler mogao da na pravi način završi ovo delo, i

zato su svoju partituru nazvali *samo završenom verzijom skice*, dirigenti danas uglavnom izvode samo prvi stav (*Adagio*) uz objašnjenje da je to jedini deo simfonije koji je u celosti napisao sam Maler. Još jedan od razloga zbog kojeg su se i njegovi prijatelji i saradnici Alban Berg, Anton Vebern i Bruno Valter borili protiv ovih pokušaja, jeste i Malerova izričita želja da se po njegovoj smrti Simfonija br. 10 spali.

Okolnosti pod kojima je Maler stvarao Desetu simfoniju bile su emotivno veoma teške za autora i očigledno su snažno uticale na stvaranje ovog dela. Izraz njegovih osećanja prema supruzi Almi vidi se i kroz tekstualne komentare koje je ispisao na rukopisu partiture: *Živeti za tebe! Umreti za tebe!* Uvod simfonije ukazuje na vezu s finalnim stavom Devete simfonije. Sukobljavanje tematskih materijala odvija se tokom čitavog stava, a muzički tok zamire bez naznaka razrešenja dramatičnog unutrašnjeg konflikta. *Emocionalni teret* simfonije razrešava se tek u opsežnom poslednjem stavu koji inkorporira i povezuje muziku iz ranijih stavova i donosi konačno pomirenje oštrih tematskih sukoba.

Najvažnije orkestarsko ostvarenje **Bendžamina Britna** (1913-1976) *Sinfonia da Requiem* nastalo je 1940. godine kao jedna od porudžbina japanske Vlade povodom obeležavanja 2600 godina osnivanja japanskog carstva. Pored Britanca, angažovani su između ostalih i Rihard Štraus i Žak Iber. Zbog kratkog roka, kompozitor je odlučio da ponudi delo koje je započeo kao posvetu preminulim roditeljima, koje je karakterisao melanholični svečani ton. Upravo to, kao i naslovi stavova u skladu sa hrišćanskom liturgijskom praksom nisu se dopali naručiocu, te delo nije ni izvedeno za traženu priliku. Premijernim izvođenjem je rukovodio ser Džon Baribiroli sa Njujorškom filharmonijom u martu 1941. godine. Prvo orkestarsko Britnovo delo koje nije uključivalo solistu koncipirano je u formi trostavačnog ciklusa sa kontrastirajućim stavovima.

Danica Maksimović